

Spelen doorheenM de tijd

Vijf derdejaarsstudenten sociaal-cultureel werk aan de Katholieke Hogeschool in Leuven maakten eind vorig jaar in samenwerking met Heemkunde Vlaanderen en de heemkundige kring van Heist-op-den-Berg een handleiding voor een activiteit die erfgoedverenigingen kunnen toepassen in scholen of bij jeugdbewegingen. De opdracht kaderde binnen de opleiding sociaal-cultureel werk in het vak 'Educatief werken'.

Zelf ook een project met studenten ontwikkelen?

Heb je zelf ook een idee dat je zou willen ontwikkelen, maar waarvoor je niet de mensen of expertise hebt? Of ben je op zoek naar een compleet nieuwe invalshoek voor een bepaald aspect van jouw werking? Dan loont het de moeite om eens rond te kijken of er geen scholen in jouw buurt projecten uitwerken onder de vorm van een stage. Je staat dan voor een deel zelf in voor de begeleiding van de studenten. Uiteraard krijgen ze ook ondersteuning vanuit hun school. Het resultaat is vaak verrassend, omdat de studenten over bepaalde competenties en/of ervaringen beschikken die misschien minder vertegenwoordigd zijn in jouw vereniging. Denk maar aan het gebruik van sociale media, internet .... Doordat ze zich op korte tijd moeten inwerken in de 'geest' van een organisatie, doen ze dikwijls vaststellingen of geven ze insteken die je zelf nooit had kunnen bedenken.

Heb je graag dat Heemkunde Vlaanderen jouw aanvraag mee ondersteunt? Neem dan contact op via consulenten@heemkunde-vlaanderen.be!

Heemkunde Vlaanderen mocht zich vorig jaar gelukkig prijzen: vijf enthousiaste studenten kozen het project van Heemkunde Vlaanderen uit voor hun stageopdracht. Dat Heemkunde Vlaanderen die eer te beurt viel, was niet vanzelfsprekend. Bij de Katholieke Hogeschool dienen immers traditioneel veel verschillende organisaties een aanvraag in

om studenten aan de slag te laten gaan rond een bepaald thema. Aangezien het aantal studenten beperkt is en de studenten bovendien zelf mogen kiezen met welke organisatie ze in zee gaan, bestaat er geen garantie dat jouw project geselecteerd wordt. Uiteindelijk kregen slechts twaalf organisaties effectief een groep studenten toegewezen om een vorming voor hen uit te werken. Een van de twaalf uitverkorenen, was Heemkunde Vlaanderen!

Het project liep gedurende vier maanden, met als hoogtepunt het testmoment waarbij de studenten hun activiteit konden uitproberen bij de doelgroep. Ze moesten een echte projectwerking op poten zetten, waarbij aan elke student een aparte rol toegekend. De taken werden als volgt verdeeld:

- Michiel Brems: communicatie
- Flore Deprez: spellingcontrole en bundelen
- Brecht Theunis: financiën en layout
- Elke van Lent: verslagen
- Jolijn Vandoorne: bronnen

Onbekend maakt onbemind

Het is algemeen geweten dat de heemkundige gemeenschap in Vlaanderen vooral bestaat uit ouderen.¹ Slechts drie procent van de bestuursleden is jonger dan dertig jaar. Om hier een antwoord op te bieden probeert Heemkunde Vlaanderen voortdurend te sensibiliseren en methodes aan te reiken om ook jongere generaties bij activiteiten rond de lokale geschiedenis te betrekken.

'Onbekend maakt onbemind', zegt communicatieverantwoordelijk Michiel Brems. 'De wenselijke situatie die we voor ogen hadden, was om op een subtiele manier interesse te kweken bij jongeren tussen de 16 en 25 jaar oud. Zo zijn ze later misschien sneller geneigd om lid te worden van een heemkundige kring, zonder daarbij expliciet jongeren te gaan ronselen om lid te worden.'

Dat die manier van werken wel degelijk succesvol kan zijn, wisten de studenten uit eigen ondervinding. Hun interesse voor Heemkunde Vlaanderen als projectorganisatie was immers op een gelijkaardige manier gewekt. Wie onze berichtgeving nauwgezet volgt, herinnert zich misschien nog de

aanwezigheid van Heemkunde Vlaanderen op de Herfstontmoeting van Scouts en Gidsen Vlaanderen in september vorig jaar.² Om onze ondersteuning voor het erfgoed van jeugdbewegingen kracht bij te zetten en te sensibiliseren, ontwikkelden we een promostandje onder de vorm van een retrofotostudio.

We werden daar toevallig opgemerkt door Michiel Brems, die vervolgens een overtuigende speech hield tegen zijn medestudenten over onze aanwezigheid op de Herfstontmoeting. Nochtans is de combinatie van jongeren en heemkunde niet eenvoudig. ‘Het woord heemkunde roept, zonder goed te weten waar het voor staat, vaak een associatie op met stoffige boeken over oude stenen en een geur van mottenballen’, zoals de studenten het zelf in hun projectnota verwoorden.

Tijdens de eerste brainstormsessies was *the sky the limit* en al snel werd in de richting van ‘Spelen doorheenM de tijd’ gedacht. ‘We zouden een heuse markt met standjes en vuurkorven organiseren, waarbij er verschillende spelen van vroeger werden aangeboden aan jongeren. De heemkundige kring zou er extra informatie kunnen aanbieden over de geschiedenis van de gemeente, waardoor hun ledenaantal spectaculair de hoogte in zou schieten. De jongeren vonden we wel in de jeugdraad, daar zat volgens ons het ideale testpubliek: jongeren uit alle hoeken van het jeugdwerk. Geen idee was ons zot genoeg.’

In de tussentijd namen de studenten contact op met de Heemkundige Kring Die Swane van Heist-op-den-Berg, aan wie ze hun plannen voorlegden. Dat bleek een bijzonder leerrijke ervaring. ‘Gelukkig zette de heemkundige kring ons netjes met onze voeten op de grond. Volgens hen was dit geen duurzame manier om jongeren met heemkunde te laten

bezig zijn. Bovendien zitten studenten in januari in een examenperiode en zijn ook de weersomstandigheden niet ideaal. En zouden jongeren zich wel interesseren voor spelletjes? Was het thema niet te kinds?’

Na veel overleg werden de oorspronkelijke plannen bijgestuurd. De vorming zou nog steeds als thema ‘spelen’ hebben, maar de doelgroep werd veranderd naar een klasgroep. Tijdens de vorming spelen de jongeren niet gewoon een spel, maar is het de bedoeling om hen ook effectief iets over lokale en algemene geschiedenis bij te brengen. De kracht van de vorming ligt er dan vooral in dat ze ontwikkeld is voor én door jongeren, waardoor de boodschap minder belerend overkomt, maar waarbij de ouderen ook een belangrijke rol spelen.

Spelen doorheenM de tijd

In het project werd gekozen voor vier opeenvolgende, strak afgelijnde tijdsperiodes uit de recente geschiedenis: de jaren vijftig, zestig, zeventig en tachtig. Voor elke tijdsperiode gingen de studenten op zoek naar spelletjes die in een bepaalde periode ontstonden en/of populair waren. Elk groepslid mocht zijn eigen tijdsperiode uitwerken waardoor vier totaal verschillende invalshoeken geboden werden.

Doordat het testmoment zou plaatsvinden in een middelbare school, waar de ruimte in een klaslokaal beperkt is, werd gekozen voor ‘hoekenwerk’. Elke hoek werd volgens een bepaald thema ingericht. Telkens was er ook iemand van de heemkundige kring aanwezig om meer uitleg te geven bij de zaken over Heist-op-den-Berg. De heemkundige kring leverde zelf ook fotomateriaal aan.

Na een korte inleiding werden de leerlingen verdeeld over de verschillende hoeken, na tien minuten werd dan doorgeschoven, om alles binnen het tijdsbestek van één lesuur te kunnen laten plaatsvinden. Om de eerste gêne en terughoudendheid bij de leerlingen wat te doorbreken, zorgden de begeleidende studenten ervoor dat ze zelf verkleed waren. Als afsluiter werd aan de jongeren de vraag gesteld wat zij zouden willen dat er binnen vijftig jaar typerend is voor 2014.

Jaren vijftig

In deze hoek wordt gewerkt met een variant op het spel ‘Ganzenbord’, dat erg populair was in de jaren

vijftig. Er werd een groot doek opgesteld met tekeningen, met historische elementen uit die periode, aangevuld met foto's en weetjes uit Heist-op-den-Berg. Als afsluiter konden de jongeren hun hoofd door de gaten in het doek steken om een foto te laten nemen.

Jaren zestig

De jaren zestig worden ingeleid door een man die alles over zijn eigen periode vergeten is. De jongeren moeten via kaartjes in een doos en met behulp van voorwerpen en foto's zelf de tijdsperiode zien te reconstrueren. Hierna mochten de jongeren even spelen met de View-Master en Twister.

Jaren zeventig

Wanneer de jongeren in de jaren zeventig belanden, mogen ze eerst zelf wat rondneuzen tussen spullen die typerend zijn voor deze periode. Hierna wordt gebruik gemaakt van een diaprojector om een aantal foto's te laten zien en kort toe te lichten. Eventueel kan je dit vervangen door een beamer, maar dat vermindert het authentieke gevoel natuurlijk.

Jaren tachtig

In de jaren tachtig wordt gebruik gemaakt van de computer als werkvorm. Na een korte historische schets surfen de leerlingen naar de website van Heemkunde Vlaanderen om vervolgens door te klikken naar de website van de lokale heemkundige kring. Op die website moeten ze dan enkele vragen oplossen met betrekking tot de werking van de kring of de geschiedenis van de gemeente.

De blik van de jongeren was ook voor Heemkunde Vlaanderen bijzonder leerrijk en verfrissend.

Het spanningsveld tussen jongeren en geschiedenis werd scherp gesteld. Om maar één straffe uitspraak te noemen: 'Jongeren willen zo snel mogelijk vooruit, zonder te kijken naar wat hun saaie ouders en grootouders op deze aardkluit hebben uitgespookt. Het zal immers niets te maken hebben gehad met een *dik feestje op de beats van Gunther D.*'³

Nochtans liggen er ook voor erfgoed veel opportuniteiten op het vlak van jongeren. Retro is tegenwoordig hip en door de blik wederzijds een beetje te verruimen, is toenadering tussen en over de generaties heen best mogelijk. Anders gesteld: door als oudere/jongere wat af te wijken van de traditionele paden en open te staan voor nieuwe ervaringen liggen misschien wel mooie samenwerkingen in het verschiet.

Meer weten?

De studenten kregen de kans om de activiteit te testen bij de Heilig Hartscholen in Heist-op-den-Berg. Mits wat kleine aanpassingen aan de methode kan deze bijvoorbeeld ook in een jeugdbeweging worden toegepast. De leerlingen en leerkrachten van de school reageerden alvast positief en lieten zich onderdompelen in de sfeer van de jaren vijftig, zestig, zeventig en tachtig.

Uiteraard kan je een dergelijke activiteit naar eigen wens uitbreiden of inkrimpen. De studenten waren met vijf, wat net volstond voor vier hoeken en iemand die het geheel wat coördineert. Maar je kan natuurlijk even goed één periode uitkiezen om rond te werken of het pakket uitbreiden met de jaren veertig, negentig of zelfs de middeleeuwen.

Het volledige document, waar de werkwijze meer in detail wordt besproken, kan je downloaden via onze website. Wil je zelf experimenteren met jongeren of scholen, maar heb je nood aan extra ondersteuning? Neem dan contact op met Heemkunde Vlaanderen via consulenten@heemkunde-vlaanderen.be. Hou ons zeker ook op de hoogte als je zelf aan de slag gaat!

Rob Bartholomees
Consulent Heemkunde Vlaanderen

1 D. Maes, 'Heemkunde in kaart gebracht', *Bladwijzer. Wegwijs met Heemkunde Vlaanderen* 1:3 (2011) 1-8.

2 <http://www.heemkunde-vlaanderen.be/retrofotostudio-op-herfstontmoeting-scouts/>

3 Wie niet weet wie Gunther D. is, raden we aan een kijken te nemen op www.youtube.com

